

Bred diskussion om coronastrategin är nödvändig

Dagens Nyheter den 19 augusti 2020

I vår debattartikel varnade vi för uppblossande smittspridning i början av hösten när samhället kommer igång igen. Vi gjorde det mot bakgrund av den oroande utveckling med ett ökat antal sjukdomsfall som vi nu ser i många länder. Vi argumenterade därför för en proaktiv strategi grundad på en försiktighetsprincip. Den bör innebära att vi tidigt sätter in sådana åtgärder som har en rimlig sannolikhet att vara effektiva så länge som de inte är alltför kostsamma. Givet detta bör vi hellre göra för mycket än för lite under den närmaste tiden.

Vi menade också att ett långsamt och otillräckligt agerande troligen har bidragit till de höga dödstalen i Sverige. Detta – och inte vår diskussion om hur vi bäst motverkar ökad smittspridning framöver – är fokus för Johnny Ludvigssons replik. Han ondgör sig över att vi jämförde antalet döda i covid-19 med antalet döda i Estoniakatastrofen.

Ludvigsson tycks mena att Estoniakatastrofen var av en annan dignitet därför att den medförde en ”enorm förlust av levnadsår då många unga friska människor dog”, medan det nu främst är äldre personer som drabbas. Det kan förstås vara rimligt att beakta åldern på personer som omkommer om man är ute efter att rangordna olika förluster av människoliv (vilket vi inte var). Samtidigt kan sådana resonemang leda ut på ett sluttande plan där dödsfall bland äldre bagatelliseras.

Ludvigssons huvudpoäng är att forskare bör fundera mer på hur de framför sina synpunkter. Han frågar retoriskt varför forskare som vill att man ska följa just deras förslag måste ”kalla Folkhälsomyndigheten för talanglösa, eller tala om bunkermentalitet” och om inte forskare ”kan argumentera utan att förvränga, insinuera eller nästintill smutskasta”. Det är oklart vem kritiken riktar sig mot. Vi har inte påstått att Folkhälsomyndighetens medarbetare skulle vara talanglösa. Däremot redogjorde vi för den förtroendeklyfta som uppstått, där kritiker beskrivit en ”bunkermentalitet” hos Folkhälsomyndigheten, som varit obenägen att ompröva tidigare ställningstaganden. Det är olyckligt att en sådan situation har uppkommit och Folkhälsomyndigheten bär sin del av ansvaret för det.

Kritiken mot den svenska coronastrategin – som vi delar – är att den lett till större smittspridning, mer lidande och fler dödsfall än som varit nödvändigt. Det är mycket allvarlig kritik. Men om man har den uppfattningen måste det ju sägas, även om många inte tycker om att höra det.

Avslutningsvis vill vi ta upp frågan om vilka som bör delta i diskussionen om coronastrategin. En vanlig synpunkt i sociala medier och tidningarnas kommentarsfält, men också på andra håll – dock inte i Ludvigssons inlägg – är att debatten bör förbehållas en snäv krets av experter på epidemiologi. Expertkunskap på andra områden verkar anses som direkt diskvalificerande för att få yttra sig om coronastrategin (”hobbyepidemiologer”).

Vi vänder oss starkt emot detta. Coronapandemin är ett av de svåraste samhällsproblemen som vi mött under lång tid. Strategin mot den måste diskuteras brett av oss alla: lekmän, politiker och

experter på olika områden. Det finns insikter att hämta från många vetenskapliga discipliner: förstås från andra områden av medicin, till exempel virologi (det sjukdomsframkallande virusets egenskaper), immunologi (människans försvar mot viruset), diagnostik (covid-19-tester) och kliniska specialiteter (sjukdomens verkningar och behandling).

Men också från fält som matematik (spridningsmodeller), historia (tidigare epidemier), filosofi (moraliska ställningstaganden), statskunskap (förvaltningsmodeller och då särskilt relationen mellan expertmyndigheter och politik) samt nationalekonomi (ekonomiska effekter). Goda bidrag från många håll ökar våra möjligheter att dra lärdomar av vad som hittills hänt under covid-19-pandemin, så att vårt land kan lyckas bättre i framtiden.

Lars Calmfors

Göran K Hansson